

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/andakter>

Det usyrede brød

Historiene og symbolene er mange når jødene feirer påskemåltid. Sammen med bibelstekstene, leses jødiske anekdoter og rabbinske tolkninger, samtidig som ulike retter og symbolske uttrykk gir både smaksopplevelser og synsinntrykk som understreker handlingen da Gud ved hjelp av Moses fridde folket fra slaveri og fangenskap i Egypt. Bibelhistorien, som samtidig er hele folkets historie, får liv. Den ikke bare leses, men leves og erfares. Jo flere fortellinger som kan deles om Herrens store gjerninger, jo bedre er det.

I en av fortellingene spørres det om hvorfor det nettopp var Moses som fikk føre folket ut av Egypt. Svaret kan ikke fullt ut sies å ha bibelsk dekning, men er oppbyggelig nok:

En gang, da Moses vokter hjorden for sin svigerfar Jetro i ørkenen, skjedde det at en geitekillling forlot flokken og sprang av gårde. Moses sprang etter, og tok killingen igjen først da den hadde funnet et sted med skygge og en vannkilde, der den gav seg til å drikke. Da sa Moses:

Jeg forstod ikke at du løp av gårde fordi du var tørst. Men nå må du vær trett!

I stedet for å drive killingen tilbake til flokken, løftet Moses den opp og bar den tilbake på sine skuldre. Da sa Den hellige – velsignet være Hans navn – til Moses: Du viste barmhjertighet overfor denne lille killingen og den hjord du var satt til å vokte. Derfor vil jeg nå sette deg til hyrde over min hjord Israel

Blant bitre urter, egg, saltvann, persille, lammeknok og en underlig blanding av nøtter, epler og kanel, finner vi også det usyrede brødet, matzaen. Også det et symbolsk, men synlig uttrykk for det brød fedrene og mødrene fikk beskjed om å spise da de skulle gjøre seg klar for den store forløsningen og utgangen. Dette brødet spises i jødiske hjem alle de 8 dagene høytiden varer. Dette er på ingen måte fastetid, men gjærbakst må altså ikke forekomme. Samme med bitre urter og søte frukt- og nøtteblandingen nytes brødet. Men under selve sedermåltidet, det måltidet der Jesus også innstiftet nattverden, ligger det også 3 brødstykker adskilt fra de andre, oftest oppbevart i et vakkert klede. Rabbinerne har ulike tolkninger på denne tradisjonen. Noen mener at de tre brødstykkene representerer de tre englene som besøkte Abraham i teltet og gjorde kjent at han og Sara skulle føde løftessønnen Isak. Forklaringen er da at dette skjedde på samme tid som Moses førte folket ut av Egypt – altså det som senere skulle bli den jødiske påskefesten.

En annen forklaring forteller at de usyrede brødene har sammenheng med at jødene på sabbaten vanligvis har to brød på bordet. Det tredje brødet er en påminnelse om den store sabbatsglede og frihet som påskebudskapet formidler om Gud som griper

inn og forløser sitt folk. Slik blir påskemåltidet et uvidet sabbatsmåltid der friheten, gleden, håpet og lengselen etter den endelige forløsningen får en ekstra dimensjon.

Mange jesustroende – eller messianske – jøder har adoptert en slik forståelse. Siden det er Jesus Messias som er den endelige forløsning, frihet og glede, og siden det er i ham vi har vårt håp, er han det midterste av de tre brødene, slik han nevnes i midten i den guddommelige treenighet av Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd.

Dette blir symbolsk forsterket i det jødiske påskemåltidet. Det midterste brødet trekkes nemlig ut blant de tre, og brytes i to. Den ene delen spises, mens den andre delen gjemmes bort. Barna, som har en viktig plass i måltidet, får mot slutten av måltidet i oppgave å lete etter den skjulte halvdel av det brutte brødet, og den som finner den får gjerne en premie. Det fortelles at jødene på Middelhavsøya Djerba, like utenfor Tunisia, hadde som skikk at de etter måltidet tok frem det skjulte brødet, delte det ut til venner og naboer med følgende hilsen: ”Messias kommer! Messias kommer!” Så kalles også denne brødbiten *afikomen* – et gresk ord som betyr ”den – eller det – som kommer”. I det brutte og skjulte brødet ligger derfor en sterk symbolsk forventning om forløsningen i den messianske tid.

Vi vet det ikke sikkert, men kanskje kunne det være et slikt brødstykke Jesus hentet frem da han spiste påskemåltidet sammen med sine disipler.

Han tok brødet og bad takkebønn, slik jøder også gjør det i dag når de sier: ”Dette er fattigdommens brød som våre fedre spiste i Egypt. La alle som er sultne komme og spise. La alle som er trengende komme og feire påske.”

Han tok brødet og brøt det. La han noe til side? Det vet vi ikke.

Det vi vet, er at han delte ut brødet med uventede ord som ikke var med i den faste liturgien: ”Ta dette og spis: Dette er mitt legeme som gis for dere”.

I en annen sammenheng sa han om seg selv: ”Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brødet skal leve til evig tid. Og det brødet jeg vil gi, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.” (Joh.6,48ff).

Gjennom nattverdets brød og vin, eller ved å høre Ordet lest og forkynt, kan også du spise deg mett og få del i livet. Det kan skje akkurat nå.

Jesu kors er ikke et tegn på nederlag, men på seier. Jesus gav sitt liv, men gjennom det gav han oss alle del i den store forsoning og Guds nåde. Både korset og graven er tom. Jesus har stått opp, og gjennom det tatt oss med til et nytt liv – et liv som skal leves og erfares her og nå, ja, i all evighet. Det avgjørende skillet skjer ikke i fremtiden. Det avgjørende skillet skjedde i løpet av noen få dager i Jerusalem for nærmere 2000 år siden. Det ble varslet rundt et bord, der 13 menn spiste av det brutte brødet og drakk av den samme vinen. Men det har hatt avgjørende virkning på hele historien og i menneskers liv, helt frem til i dag, selv om en forlot måltidet og fellesskapet.

Når jødene feirer sin påske og bryter sitt brød, er det ikke bare til minne om en historisk hendelse. Det handler om deres egen slekt, ja, dypest sett om deres eget liv. Når de har lest hele fortellingen, sier de: ”I hver generasjon skal enhver se på seg selv som en som personlig er fridd ut av Egypt, slik det står skrevet: Dette er til minne om det Herren gjorde for meg da jeg dro ut fra Egypt (2.Mos.13,8). Det var altså ikke bare våre forfedre som Den hellige – velsignet være Hans navn – forløste fra Egypt. Nei, han forløste også oss sammen med dem”

Slik kan og må også vi tenke: Påsken er ikke bare en historisk hendelse. Jeg var med. Jesus døde ikke for sin egen skyld, men for min. Han forlot ikke graven for selv å berge livet, men for at du og jeg skal få leve for Guds ansikt, med våre ufullkomne liv og brister. Tenk med deg selv at du var med!

Så er det fortsatt en brødbit gjemt. Den store sabbatshelgen og den festfylte banketten hører ennå fremtiden til. Men den vil komme. For Jesus vil komme igjen i seierens rike og forløse alle ting.

Moses fikk være Israels hyrde, fordi han leitet opp det ene kjeet som kom bort fra flokken, tok det på sine skuldre og bar det tilbake. Jesus er den gode hyrde som leter etter sine som er kommet bort til han finner dem. Han gjør det blant sitt eget folk, Israel, og blant alle jordens nasjoner. Han vil ha deg og meg med som letemannskap. Men bare han er i stand til å løfte den bortkomne opp på sine skuldre, og bære oss helt hjem.

Må Gud velsigne deg til å være blant dem som er funnet og båret – helt hjem.

Rolf Gunnar Heitmann

Generalsekretær

Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelmisjonen.no